

Dni mesta Spišská Nová Ves

28. - 30. august 2015

Milí Spišskonovovešťania,
návštevníci nášho mesta,

prijmite, prosím, naše pozvanie na tohtoročné Dni mesta.

Aj v tomto roku na Radničnom námestí zavládne Genius Temporis – Duch času, ktorý nás preniesie do čias minulých.

Pokúsime sa vám priblížiť dobu, kedy v Európe nastal nesmierny kultúrny rozvoj. S ním súvisela aj výstavba účelových budov, ktoré mali slúžiť rôznym kultúrnym aktivitám.

Pred viac ako sto rokmi sa vtedajšie vedenie mesta rozhodlo dať postaviť dôstojný stánok kultúry. Dnes patrí medzi sedem divov Spišskej Novej Vsi. Áno, je ním naša reduta. Mnohí z vás iste ani netušia, aké búrlivé okolnosti jej postaveniu predchádzali. Tí, ktorí si v tomto roku zaobstarali monografiu Dejiny mesta Spišská Nová Ves, sa o tom už možno dočítali. Pre tých, ktorí túto možnosť nemajú, uverejňujeme výňatok z kapitoly Vznik a vývoj moderného mesta (1848 – 1918), ktorej autorom je doc. PhDr. Ivan Chalupecký.

Aj kultúrny program počas Dní mesta je ladený do obdobia prelomu 19. a 20. storočia a jeho prvej tretiny.

Chýbať nebudú tanečné programy skupiny **Credance** v štýle choreografií swingu, tanga, charlestonu a pod., koncerty vynikajúcich orchestrov **Bratislava Hot Serenaders** a **Fats Jazz Band**. Pre deti sú pripravené rozprávky, klauniády, sokoliari, veselé animácie, škola žonglovania, situačná komika... Tovarišstvo starých bojových umení a remesiel v Bratislave, v skratke nazývané **Tostabur Espadrones**, si pre vás tento rok pripravilo pištoľové duely, duely s chladnými zbraňami a pojednanie o súbojovom kódexe a o mravoch oných čias. To všetko zhrnuté do uceleného divadelno-šermiarskeho celku. Chýbať nemôžu ani naši šermiari zo Skupiny historického šermu **Jago**.

A o čom bude historická divadelná freska? No predsa o redute. Opätovne ju pripravil PhDr. Peter Karpinský, PhD. a herci Divadla teatrálnej skratky.

Tento rok si pripomíname aj okrúhle výročie Trhu ľudových remesiel. Pred dvadsiatimi rokmi sme počas tohto podujatia prezentovali remeslo typické pre tunajší región. Pri jeho zrode, okrem iných, stáli RSDr. Juraj Beňa, Danka Rosová, PhDr. Pavol Richtárik a remeselníci združení v Agentúre vidieckeho turizmu. Trh ľudových remesiel si počas 20-ročného obdobia získal priazeň nielen u vás, Spišskonovovešťanov, ale u mnohých zúčastnených, ktorí sa k nám radi vracajú a každoročne ich počet narastá. A keďže sme právom hrdí na založenie zvonolejárskej dielne Majstrom Konrádom v roku 1357, pri príležitosti spomínaného výročia sme k nám pozvali jednu z najväčších mobilných zvonkohier na svete – **Pražskú mobilnú zvonkohru**, ktorej tóny si budete môcť vypočuť.

Záver Dní mesta patrí tradičným jazdeckým pretekom Cena Spiša.

Prajem vám pekné zážitky počas letných augustových dní a dovidenia na Dňoch mesta.

Andrea Jancíková

Úryvok z kapitoly Vznik a vývoj moderného mesta (1848 – 1918). Výstavba mesta

V druhej polovici 19. storočia nastáva v Európe nesmierny rozvoj kultúrnej aktivity. V súvislosti s tým sa vo všetkých svetových veľkomestách stavajú účelové budovy, ktoré majú slúžiť divadlu, opere či iným kultúrnym aktivitám. Niektoré sa postavili ešte podľa doznievajúceho klasicistického slohu. Čoraz viac však preniká aj do architektúry romantizmus a architekti sa vracajú k starým slohom, najmä k baroku, a oživujú ich vo svojich dielach. Tak sa postavili budovy divadiel vo Viedni, v Drážďanoch, v Paríži a ani hlavné mesto Uhorska v tom nezaostávalo. V roku 1884 bola otvorená budova opery a niedlho nato aj osobitná budova reduty – Vigadó. Obe v historizujúcom slohu spájajúcom renesanciu s barokom. U reduty sa ukázal nový druh budovy, určenej nielen pre divadelný život, ale aj pre spoločenský život mesta. Okrem honosných sál pre koncerty a najmä bály, mávali reduty aj kaviarne, reštaurácie a hotelové časti. Nazdávame sa, že bezprostredným podnetom pre rozhodnutie mesta Spišská Nová Ves postaviť si vlastnú budovu pre divadlo bola stavba divadla v Košiciach, ktoré sa začalo stavať v roku 1897, a to v centre mesta. V tom istom roku totiž **mešťanosta Spišskej Novej Vsi Dr. Július Nosz** dal návrh postaviť v meste budovu pre divadlo a pre **redutu**. Jeho návrh prerokovalo a schválilo

mestské zastupiteľstvo 30. novembra 1897. Bola vypísaná verejná súťaž na projekt stavby s termínom do 1. augusta 1898. Do tohto termínu došlo viac zaujímavých návrhov. Mesto ich postúpilo na odborné posúdenie Spolku uhorských inžinierov a staviteľov. **Medzitým sa odohral vášnivý boj o miesto stavby.** Dr. Nosz považoval za samozrejmé, že budova bude stáť uprostred námestia, podobne ako v Košiciach, v parku za evanjelickým kostolom. Tak to predvídal aj územný plán mesta, ktorý vyhotovil v roku 1895 staviteľ Heinrich Hermann. Časť členov mestského zastupiteľstva si jeho návrh osvojila, druhá časť však bola proti tomu a navrhla miesto na tzv. Strednom riadku, kde stál hostinec Modrá guľa. Dôvodila tým, že pôvodne plánované a navrhované miesto je pre takúto mohutnú budovu príužke. Pri hlasovaní sa hlasovalo na zasadnutí zastupiteľstva menovite. Za prvý návrh bolo 23 poslancov, za druhý návrh 31 poslancov. **Mešťanosta to tak rozčúlilo, že zo zasadnutia odišiel a krátko na to zo svojej funkcie odstúpil. Proti miestu stavby sa odvolali aj dvaja poslanci, Oto Fest a Pinkas Singer. Odvolanie sa dostalo na rokovanie Verejnosprávneho výboru Spišskej župy. Ten ho 6. decembra 1898 odmietol a uznesenie zastupiteľstva o mieste výstavby tak**

Foto č. 1: Návrh reduty od známeho spišského architekta Guida Hoepfnera (1868 - 1945) žijúceho v Budapešti, Štátny archív Levoča, pobočka Spišská Nová Ves

Foto č. 2: Reduta

ostalo v platnosti. Mestské zastupiteľstvo sa na svojom zasadnutí 28. decembra 1898 pod vedením **nového mešťanostu Kornéla Folgensa** (foto č. 3) zaoberalo vyhodnotením do súťaže zaslaných projektov. Bolo ich 9, medzi nimi aj od známeho spišského architekta žijúceho v Budapešti **Guida Hoepfnera** (foto č. 1). **Na odporúčanie Spolku uhorských inžinierov a staviteľov zastupiteľstvo vybralo na prvom mieste projekt budapeštianskeho architekta Kolomana Gerstera** (foto č. 2) a rozhodlo sa stavbu podľa neho realizovať. Staviteľom mal byť Heinrich Lähne z Budapešti. Proti tomu zas protestovali miestni živnostníci, pretože sa obávali, že jednotlivé práce si objedná inde a nezadá ich im. Ich odvolanie sa vybavovalo na ministerstve vnútra ešte v dobe, keď budova už takmer stála. Definitívne rozhodnutie o výbere plánu Kolomana Gerstera bolo prijaté 6. apríla 1899. Na jeho základe vydal hlavný inžinier 9. júna 1899 stavebné povolenie a stavba sa mohla začať. Stavbyvedúcim bol Jakub Szalka. Počítalo sa s nákladom len na stavbu 180 000 forintov. **Reduta sa teda stavala na mieste bývalej krčmy Modrá guľa, ktorá bola v roku 1899 zbúraná.** Stavba prebiehala v rokoch 1899 – 1902. **Stála takmer pol milióna korún** (medzitým sa forint zmenil na koruny v pomere 1 : 2). Na dekorácii sa zúčastnili aj iní umelci. Napr. v auguste 1901 prezentoval v Spišskej Novej Vsi maliar niektorých divadiel v Budapešti Viliam Linhart svoje maľby pre redutu. Okrem iného sa obecnstvu páčila aj opona. **Divadlo v Redute bolo slávnostne otvorené mešťanostom Folgensom 25. septembra 1902.** Hotel bol v prevádzke už predtým. V rámci slávnosti hrala vojenská hudba, odohralo sa viac divadelných predstavení, okrem iného aj jeden akt Jókaiovej hry Szigetvárski mučeníci, v ktorom hrali budapeštianski herci Mária Hegyesi a Ladislav Baló, jeden akt operety

Cigánsky barón. Po skončení slávnosti bol bál. **Budova sa tešila nesmiernemu obdivu.** Oslavovali ju ako „chrám krásy, dobra a pravdy”...

doc. PhDr. Ivan Chalupský: Dejiny mesta Spišská Nová Ves

Foto č. 3: Kornél Folgens, zbierka Galéria umelcov Spiša SNV

Dni mesta **Spišská Nová Ves**

• Radničné námestie •

28. 8. 2015, piatok

Počas dňa:

20. ročník Trhu ľudových remesiel

Ukážky dravcov Sokoliarskej skupiny sv. Bavona

Pražská mobilná zvonkohra

Divadelný rebriňák - „detský kútik“ s bábkovými predstaveniami a hrami Divadla z domčeka

- 9:00 Rozprávka Janko a Mrakohrad, Bábkové divadlo v Košiciach
 9:30 Melódie Pražskej mobilnej zvonkohry
 10:00 Vystúpenie Sokoliarskej skupiny sv. Bavona, Banská Štiavnica
 10:30 Melódie Pražskej mobilnej zvonkohry
 11:00 Ako šlo vajce na vandrovku, Bábkové divadlo v Košiciach
 12:00 Súbojový kódex - prehľad súbojových zvykov 19. a 20. storočia, Tovaríšstvo starých bojových umení a remesiel v Bratislave - Tostabur Espadrones
 12:30 Rozprávka Janko a Mrakohrad, Bábkové divadlo v Košiciach
 13:00 Vystúpenie Sokoliarskej skupiny sv. Bavona, Banská Štiavnica
 13:30 Klauni hudobníkmi...? - klauniáda, Teáter Komika
 15:00 FATS JAZZ BAND - koncert prvotriedneho deväťčlenného orchestra, ktorý oživuje tradíciu hot jazzu a swingu 20-tych až 40-tych rokov minulého storočia
 15:00 - 17:00 Jarmoční pánkovia alebo klauni v pohybe - improvizácia a situačná komika, Teáter Komika
 16:00 Swing time - program tanečnej skupiny Credance zložený zo swingových choreografií
 16:30 Súbojový kódex - prehľad súbojových zvykov 19. a 20. storočia, Tostabur Espadrones Bratislava
 17:00 „Bude to v novej Redute“ - historická divadelná freska o vzniku novoveskej Reduty, divadlo DTS
 18:00 Tango fever - choreografie tanečnej skupiny Credance na staré slovenské tango melódie
 18:30 Melódie Pražskej mobilnej zvonkohry
 19:00 Večer na druhú - úsmevný kabaret, Teáter Komika
 Hudobný hosť: zoskupenie „Tak sme sa tu stretli“
 21:00 Sima Martausová - koncert

30. 8. 2015, nedeľa

- 10:00 Cena Spiša - jazdecké preteky o pohár primátora mesta

29. 8. 2015, sobota

Počas dňa:

20. ročník Trhu ľudových remesiel

Ukážky dravcov Sokoliarskej skupiny sv. Bavona

Pražská mobilná zvonkohra

Divadelný rebriňák - „detský kútik“ s bábkovými predstaveniami a hrami Divadla z domčeka

- 9:00 Rozprávka Braček Jelenček, Bábkové divadlo v Košiciach
 9:30 Vystúpenie Sokoliarskej skupiny sv. Bavona, Banská Štiavnica
 9:30 - 11:30 Veselé animácie, Teáter Komika
 10:00 Rozprávka Ťahal dedko repku..., Šašo Miroslav Kasprzyk
 10:30 DRULLINO, príbeh mlynára - úsmevný príbeh o tom, čo všetko môže spôsobiť neodolateľná láska k dobrému vínu, Skupina historického šermu Jago
 11:30 Vystúpenie Sokoliarskej skupiny sv. Bavona, Banská Štiavnica
 12:00 Súbojový kódex - prehľad súbojových zvykov 19. a 20. storočia, Tostabur Espadrones Bratislava
 12:30 Rozprávka O hadovi..., Šašo Miroslav Kasprzyk
 13:00 Rozprávka Aucassin a Nicolette, Bábkové divadlo v Košiciach
 14:00 Vystúpenie Sokoliarskej skupiny sv. Bavona, Banská Štiavnica
 14:30 Rozprávka Išlo vajce na vandrovku, Šašo Miroslav Kasprzyk
 15:30 FATS JAZZ BAND - koncert prvotriedneho deväťčlenného orchestra, ktorý oživuje tradíciu hot jazzu a swingu 20-tych až 40-tych rokov minulého storočia
 16:30 Jazda veteránov - výstava historických automobilov, Veterán Car klub Poprad, Tatranský veterán car club, Spišský Veterán klub
 17:00 „Bude to v novej Redute“ - historická divadelná freska o vzniku novoveskej Reduty, divadlo DTS
 17:40 Melódie Pražskej mobilnej zvonkohry
 18:00 Bratislava Hot Serenaders - koncert hudby 20-tych a 30-tych rokov v podaní orchestra svetového renomé
 19:00 Old fashioned café - zmes swingových, charlestonových a tangových choreografií tanečnej skupiny Credance
 19:30 Súbojový kódex - prehľad súbojových zvykov 19. a 20. storočia, Tostabur Espadrones Bratislava
 20:00 Melódie Pražskej mobilnej zvonkohry
 21:00 Bratislava Hot Serenaders - koncert hudby 20-tych a 30-tych rokov v podaní orchestra svetového renomé

